

LENDÄU
HOLLANDLANE

R. WAGNERI
OOPER

ENSV Riiklik Kindlustus

sõlmib kodanikega kindlustuslepinguid:

KODUSELE VARALE tulikahju ja teiste loodusõnnetuste vastu,
TRANSPORDIVAHENDITELE avariide ja loodusõnnetuste vastu
SEGA-ELUKINDLUSTUSE LEPINGUID kokkulepitud kestuse
üleelamise, õnnetusjuhtumist põhjustatud jääva töövõimekaotuse
ja surmajuhuks;

ÕNNETUSJUHTUMITE VASTU jääva töövõimekaotuse- ja surma-
juhuks.

Lähema informatsiooni saamiseks pöörduge kindlustusinspektorite või
Riikliku Kindlustuse agentide poole.

Riikliku Kindlustuse Tallinna linna inspektor asub Tallinnas, Valli tn, 4.
I korrus.

ГОССТРАХ ЭССР

заклучает с гражданами договоры страхования:

ДОМАШНЕГО ИМУЩЕСТВА от огня и других стихийных
бедствий;

СРЕДСТВ ТРАНСПОРТА от аварий и стихийных бедствий,
СМЕШАННОГО СТРАХОВАНИЯ ЖИЗНИ на случай
дожития до обусловленного срока, постоянной утраты трудоспо-
собности от несчастного случая и смерти;

ОТ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ на случай постоянной утраты
трудоспособности и смерти застрахованного.

За более подробной информацией обращаться в страховые инспекции или
к агентам Госстраха.

Инспекция Госстраха по городу Таллину находится в гор. Таллине,
ул. Валли 4, I этаж.

TOOPUNALIPU ORDENIGA
EESTI NSV RIIKLIK AKADEEMILINE
OOPERI- JA BALLETTITEATER
„ESTONIA“

Lendav hollandlane

RICHARD WAGNERI romantiline ooper kolmes vaatuses

Lavastaja: PAUL MÄGI

Dirigent: ENSV rahvakunstnik
KIRILL RAUDSEPP

Dekoratsioonid ja kostüümid:
ELDOR RENTER

Koormeistrid: ENSV teen. kunstnik
TIIU TARGAMA Ja
IRA TRILLJÄRV

Lavastaja assistent: HELENA
NEMIROVITS-DANTŠENKO

Kontsertmeistrid: ENSV teen.
kunstnik TEKLA KOHA ja
RAIVO KURSK

OSALISED:

Daland	ENSV teen. kunstnik OTT RAUKAS ✓ AUGUST SEPP
Senta, tema tütar	ENSV rahvakunstnik OLGA LUND ✓ AINO KÜLVAND
Erik, jahimees	ENSV teen. kunstnik VIKTOR GURJEV
Mary, Senta amm	LUDMILLA ISSAKOVA MADLI POOLA URVE TAUTS ✓
Tüürimees	ENSV rahvakunstnik MARTIN TARAS ENNO EESMAA ✓
Hollandlane	NSVL rahvakunstnik TIIT KUUSIK

Norra mehed, Hollandlase meeskond, tüdrukud jt.

Tegevuskoht: Norra rannik.

Etendust juhib JAAK RANDVA.

«Jätkem möödunu möödunuks ja tulevane tulevaseks.
Elame tänases, siis loome ka tänasele, meie kaasajale!»

Richard Wagner

«Lendava hollandlase» aine leidis R. Wagner juba kunstiliselt kujundatuna «Härra Schnabelevopski memuaaridest», mis ta kuulus kaasaegne H. Heine oli aastal 1833 avaldanud oma luulekogumikus «Der Salon». Tõenäoliselt mõjutas eriti üks lõik selles R. Wagneri — tollal noore, auahne, üha üte mõjuvate teemade otsingul oleva teatrikapellmeistri — elavat fantaasiat.

«Kord öösel nägin suurt veripunaste purjedega laeva mööda sõitmas. See näis tumeda hiiglasena avaras sarlakpunases mantlis. Oli see lendav hollandlane?»

Wagner võttis küll Heinelt üle palju üksikasju ja järgis ka luuletaja kummituslik-sünget, ballaadi toonis antud üldsuunda, kuid vältis Heine romantilis-ironilist mänglevust, asetades rõhu kaastunde- ja lunastusmotiivile.

Pariisis, kus Wagneril «Hollandlase» teksti esialgne kavand valmis, elas helilooja suurimas puuduses. Nii pidi ta olude sunnil 500 frangi eest müüma teksti kellelegi prantsuse komponistile. P. Dietschi muusikaga etendus ooper edutult Pariisi Suures Ooperis. Wagner aga töötas vahepeal «Hollandlase» aine põhjalikult ümber ja pingelises töös — seitsme nädalaga — valmis tal ooper lõplikul kujul.

Käsikirja lõpetamise daatum on 13. sept. 1841; avamäng on dateeritud 5. nov. 1841 ja kannab märkust: «Öös ja viletsuses. Per asper ad astra. Jumal aidaku!»

Kuna kavatsused lavastada teos Pariisis luhtuvad, otsustab Wagner koju pöörduda. Dresdenis 20. okt. 1842 tasandab tema esimese suurema ooperi «Rienzi» õnnestunud esietendus «Lendavale hollandlasele» teed. «Lendav hollandlane» näeb rambivalgust 2. jaanuaril 1843. Kuu aega hiljem nimetatakse R. Wagneri Saksi kuninglikuks kapellmeistriks ja ta asub kohale, mis kunagi kuulus ta lemmikule Carl Maria von Weber'ile!

Lühidalt ooperi sisust.

Tugeva tormi ja vastutuulega on norra meresõitja Daland üsna kodusadama ligidal sunnitud kaljurahnudest piiratud skääris varju otsima. Nädalaid kestnud pingutusest väsinud meeskond uinub peagi, mistõttu keegi ei märka Lendavat hollandlast, kes ootamatult oma purjeka Dalandi laeva kõrvale ankurdab. Lendaval hollandlasel lasub vanne, et ta kusagil rahu ei leia ega surma ei saa. Ainult iga seitsme aasta möödudes võib ta maale minna — otsima naist, kes oma jäädava truudusega ta vandest lunastaks. Järjekordselt ongi mainitud aeg käes. Hollandlane randub ja kohtub Dalandiga, kellelt palub rikkalikku tasu pakkudes üheks ööks ulualust. Kuulnud, et Dalandil on ka tütar, soovib ta neidu naida. Isa on rikka ja õilsameelse kosilasega päri.

Dalandi majas ootavad meresõitjaid koju tütarlapsed, veetes aega laulu ja kestrustööga. Kahvatu meremehe pildi ees istub Dalandi tütar Senta, pajatades tütarlastele ballaadis pildil kujutatud hollandlase õnnetust saatusest. Senta töötab hollandlase ta hirmsast needusest vabastada. Erik, kes Sentat armastab, palub teda sellest mõttest loobuda. Senta isa jõuab koos hollandlasega koju. Külalises tunneb Senta ära inimese, kelle pildi ees ta alles äsja unistas, ja vannub tundmatule kosilasele truudust.

Õo Dalandi kodusadamas. Kapteni tütre eelseisvaid pulmi pühitsevad laevamehed laulu ja tantsuga. Ainult vaimudelaeva meeskond vaikib. Majast väljuvad Senta ja Erik. Viimane teeb Sentale etteheiteid tema truudusetuse pärast. Hollandlane, kuulnud Senta suhetest Erikuga, usub, et teda on taas petetud, ja annab käsu oma laevale ärasõiduks. Senta ei suuda teda enam millegagi tagasi hoida lahkumast ja viskub kaljult merre, hüüdes: «... truu sulle kuni surmani.» Vanne on lunastatud.

Richard Wagneri mõtteid «Lendava hollandlase» loomisel.

Senta ballaad.

«Sellesse laulusse asetasin tahtmatult kogu ooperi dramaatilise eo: see oli kogu draama tihendatud pilt sellisena, nagu ta mu vaimusilma ees seisis. Ja kui ma valmis tööle pidin leidma pealkirja, oli mul kindel soov nimetada seda «Dramaatiliseks ballaadiks». Lõplikul teostamisel aga laotus tajutud temaatiline pilt iseenesest loorina üle kogu draama: ma olin tahtmatult kõik ballaadis peituvad temaatilised ideed nende laadile vastavalt lõplikult välja arendanud, nii et minu ees olid kõik teose peajooned teatavas temaatilises kujunduses. Ooperikomponistina oleksin toimunud põikpäise meelevallaga, kui oleksin pidanud samale, erinevates stseenides ikka jälle korduvale meeleolule leiutama uusi ja teisi motiive. Seda ma ei tahtnud, kuna taotlesin aine kõige mõistetavamalt kujundamist, mitte aga ooperiosade konglomeraati.»

«Lendavat hollandlast» tuleb hinnata mitte ainult tähenduse tõttu, mida ta Wagneri loomingus omab, vaid kogu selle ajajärgu üldise arengu seisukohalt. Võimsates revolutsioonivoogudes, mis 1830. ja 1848. aastate vahel Euroopas ka kunstielu tugevasti edasi viisid, muutub Wagneri looming edumeelse mõtte sümboliks muusikas. Ka selles vallas purustatakse koormavaks muutunud traditsiooniahelad, ka siin taotletakse uusi seadusi ja uut korda, ka siin on kunsti tahtevabadus lahutamatu seotud poliitilise vabaduse ideega. Wagner ja Verdi, selle ajastu samaaegsed, inimestena teineteisest põhiliselt erinevad, kunstiliselt üheväärsed ooperikomponistid, pididki saama muusika-teatri juhtivateks jõududeks, sest nende kunstiannet toetas poliitiline taip. Kuna aeg dikteeris neile muusika rütmi ja takti, said neist oma rahvaste rahvusliku tahte muusikalised esindajad. See annab nende loomingule impulsiivse värske, rahvapärase laadi, väljenduse kaasakiskuvuse ja poeetilise.

RAT «Estonia», asudes esmakordselt pärast sõda Richard Wagneri muusikalise varasalve juurde, jäi pärast Mozartit oma valikuga nimme peatuma Wagneri ühele esimesele ooperile — «Lendavale hollandlasele». Just selle ooperiga astub Wagner esimese sammu muusikadraama edaspidises arengus. Senisest ooperi retsitatiivist kujundab ta välja uue, nn. kõneluslaulu, mis igale emotsioonile suudab anda vastava varjundiga väljenduse. Üksikud dramaatilised momendid seob ta kindlate muusikaliste motiividega, tegelased

saavad isikupärase karakteriseeringu, nende omavahelised suhted kujunevad vastavalt pingsaks ja kogu teost haarab kindel seesmine seos. Seda kõike suudab helilooja saavutada muusikalise vormi geniaalse käsitluse tõttu, kusjuures ta ammendavalt ära kasutab pillide omapära ja suure koosseisuga orkestri kõlalist täiuslikkust.

Nende kunstiliste vahenditega püüab Wagner mõistetavaks teha oma elu-ideaali, mis peitub armastuses selle sõna kõige avaramas ja üllamas mõttes — armastuses nii vastaspoole kui ka inimkonna vastu, armastuses, millega käib kaasas ohvrimeelsus, täielik ennatsalgavus teiste heaks, kaastunne ja lunastustahe kuni elust loobumiseks. Wagner püüdis kujundada täiuslikku ja üldmaksvat kunstiideaali, mis pidi uue vaimuga täitma kogu tuleviku inimkonda. See oli ülev, kuid tollal elukauge idee, mis polnud kõigile vastu võetav.

Kaasaegne inimene mõistab kahtlemata hoopis täiuslikumalt ja avaramalt selle kunstigeeniuse ideaale, mis nii viljastavalt on mõjunud kogu ooperikunsti arengule.

Seepärast aktsepteerib käesolev lavastus küll teoses leiduvaid Wagneri filosoofilisi ideesid, kuid asetab rõhu inimeväärtuse ideele. Sentas, ooperi keskse kujus, ei peegeldu ainuüksi inimese ohvrimeelne kangelaslikkus, vaid inime üldse, kogu oma vaimses ja moraalses suuruses. Eriti aga hindame Wagneri püüdeid inimkonna reorganiseerimiseks, mis pidi mõistetavaks saama puhtinimliku sisuga kunsti — muusikalise draama kaudu.

«Lapsed! Looge uut! Uut ja veel kord uut! Olete vana küljes kinni, siis valutab teid produktiivsusetuse needus ja te olete kõige kahjatsetavamad kunstnikd.»

See Wagneri poolt lausutud tõde on leidnud ka kaasaegses loomingulises töös avara kõlapinna. Kaasaegne kunst, mis teenindab oma rahvast, hindab küll mineviku pärandit, kuid rakendab kogu oma jõu uute loominguliste võitude saavutamiseks.

P. Mägi

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ОРДЕНА
ТРУДОВОГО КРАСНОГО ЗНАМЕНИ
АКАДЕМИЧЕСКИЙ ТЕАТР ОПЕРЫ
и БАЛЕТА ЭСТОНСКОЙ ССР

«ЭСТОНИЯ»

Летучий голландец

Романтическая опера в трех действиях
РИХАРДА ВАГНЕРА

Постановка: ПАУЛЬ МЯГИ

Декорации и костюмы:
ЭЛЬДОР РЕНТЕР

Ассистент режиссера ЕЛЕНА
НЕМИРОВИЧ-ДАНЧЕНКО

Дирижер: народный артист
ЭССР КИРИЛЛ РАУДСЕПП
Хормейстеры: заслуженная
артистка ЭССР
ТИЙУ ТАРГАМА
ИРА ТРИЛЬЯРВ

Концертмейстеры: заслуженная
артистка ЭССР ТЕКЛА КОХА
РАЙВО КУРСК

ДЕЙСТВУЮЩИЕ ЛИЦА:

Даланд, норвежский мореходец	заслуженный артист ЭССР ОТТ РАУКАС АУГУСТ СЕПП
Сента, его дочь	народная артистка ЭССР ОЛЬГА ЛУНД АЙНО КЮЛЬВАНД
Эрик, охотник	заслуженный артист ЭССР ВИКТОР ГУРЬЕВ
Мэри — кормилица Сенты	ЛЮДМИЛА ИСАКОВА МАДЛИ ПООЛА УРВЕ ТАУТС
Рулевой корабля Даланда	народный артист ЭССР МАРТИН ТАРАС ЭННО ЭЭСМАА
Голландец	народный артист СССР ТИЙТ КУУЗИК

Норвежские матросы, экипаж моряка-скитальца, девушки.

Действие происходит на норвежском берегу

Ведет спектакль: ЯАК РАНДВА

Краткое содержание оперы

Недалеко от родной гавани, в шхере среди скал, спасаясь от бешеного шторма, вынужден искать укрытия норвежский мореплаватель Даланд.

Глубоким сном уснула измученная борьбой со штормом команда. Никто не замечает таинственного судна, бросившего поблизости якорь. Это — «Летучий голландец». Над его командиром тяготеет проклятие: морской капитан со своим кораблем обречен на вечное скитание. Не сыскать ему тихой пристани, не найти гибели в бурном море! Только раз в семь лет может он сойти на берег, чтобы найти себе жену, чьи преданность и верность снимут с него проклятие.

Вот опять минуло семь лет. Голландец сходит на берег. Здесь он встречает Даланда и за щедрое вознаграждение просит у него крова на одну ночь. Услышав, что у Даланда есть дочь, голландец просит ее руки. Даланд дает свое согласие богатому и благородному жениху.

В доме Даланда. Девушки, ожидающие возвращения мореплавателей, прядут и поют. Песед портретом моряка сидит дочь Даланда — Сента. Она рассказывает девушкам о трагической судьбе голландца. Сента обещает спасти его. Эрик, любящий Сенту, умоляет ее отказаться от своего намерения.

Прибывает отец Сенты, с ним — гость. В госте Сента узнает того, перед чьим портретом она только что мечтала. Она клянется в верности неизвестному жениху.

Родной город Даланда. Гавань ночью. Поют и пляшут моряки по поводу предстоящей свадьбы дочери капитана. Только на таинственном корабле царит тишина. Из дома выходят Сента и Эрик. Последний обвиняет Сенту в неверности. Это слышит голландец. Он догадывается о существующих между молодыми людьми отношениях. Голландец считает, что обманут Сентой и отдает приказ уйти в море. Ничем не в силах удержать его Сента. С возгласом: «Верна тебе до смерти!» она бросается в море.

Проклятие — снято.

